

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 45.

Stockholm den 9 November 1911.

4:e årg.

Prenumerationspris: 1/4 år .. kr. 4: 50 1/2 år .. kr. 2: 50 3/4 .. " 3: 50 1 .. " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å ärmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. — Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11—12. — Sthlm 1911, F. Englands Boktr.	Expedition och Annonsskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. — Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonsspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annonns bör vara inlämnad senast måndag f. m.
--	---	--	---	---

Kvinnan och vetenskapen i nutid och forntid.

Pennor och tungor ha på senaste tiden varit i liflig rörelse för att uppvisa olämpligheten, ja t. o. m. samhällsvärdigheten af att kvinnor i större antal ägna sig åt akademiska studier. Först var det en röst som höjde sig och i djup profetion varnade de unga flickorna för att slå in på en bana, som var dem så väsensfrämmande som den vetenskapliga, och i stället faderligen förmanade dem att vända sin håg till köket och barnkammaren. Sedan har en hel kör fallit in — mest manliga röster, men också en och annan kvinnlig — och med from beundran upprepat samma sak. Det har visat sig, att fördomen mot kvinnornas studier ännu är vida spridd och segt håller i sig. Men icke alla män äro fängna i denna fördom, tvärtom, allt flere och flere ha frigjort sig från den. Det synes mig vara på tiden att någon af dessa träder fram och säger ifrån, att manligt kön och skuggrädd ängslan för kvinnornas vetenskapliga verksamhet icke äro två ouplösligt förenade ting; och denna någon kan ju lika gärna vara jag som någon annan, så mycket mera som jag kan styrka min optimistiska uppfattning med goda skäl, hämtade från det område, där jag är mest hemmastadd: den fornnordiska kulturhistoriens. Lämpligaste forum för att framföra hvad jag har på hjärtat är gifvetvis kvinnorörelsens speciella organ.

Att det finns kvinnor, hvilkas håg pekar mot intellektuellt arbete, är ett faktum, som somliga med veklagan, andra med glädje konstatera. Jag sällar mig till de se-

nare, och jag ser i den kvinnliga intellektualismen icke någon andlig abnormitet, någon psykisk hermafroditism, utan en yttring af anlag, som äro fullt naturenligt kvinnliga.

Det är ett fullkomligt misstag, att kvinnornas verksamhet på det vetenskapliga området skulle vara något absolut nytt, ett dekadensfenomen med rötterna i adertonhundratalets upplösningsrörelser. Tvärtom, den är en renässans, ett återuppvaknande af slumrande anlag. En blick på förhållandena i Nordens forntid visar detta.

Hvad för slag? Vetenskap i Nordens forntid? Fanns det någon sådan? — Javisst! Den var ju mycket olik nutidens, liksom nutidens är olik framtidens om tusen år; men den var runnen af samma rot och hade samma syfte: att utröna tingens väsen och sammanhang. Vi ha ingen rätt att förhåva oss öfver våra föregångare i forna dar, ty utan dem skulle vi inte ha hunnit till vår nuvarande ståndpunkt. Och med samma rätt som modernitetssnobben hänler åt forntidens vise för att de ej kände till spektralanalysen och bakteriologin kunde framtidens människor dra på munnen åt hela vår vetenskap — den har minsann kännbara brister den också!

Alltnog, en vetenskap, om ock outvecklad, fanns hos våra förfäder för tusen år sedan — och jämväl hos våra förmödrar. På alla dess områden finna vi kvinnor verkamma utan att det ansågs stå i strid med deras väsen och bestämmelse. Tvärtom, de troddes ha särskild fallenhet därför.

All vetenskap har rötter i magin, i tron på öfvernaturliga makter och människans förmåga att påverka dem. Och hos de flesta primitivare folk i både äldre och nyare tider har man trott kvinnan vara utrustad med en förmåga af hemlighetsfullt, öfvernaturligt inflytande, som än gjort henne vördad, än tvärtom afskydd, i hvarje fall äfven fruktad. Denna tro har sin rot i dels hennes fysiska, dels hennes psykiska natur. De företeelser i hennes kropp, som känneteckna hennes kön, de märkliga processer, genom hvilka hon alstrar nya lif, de måste ju för den primitiva mannen te sig som någonting oförklarligt, ofattbart, trolskt. Då han i storm och regn, i åska och blix, i ebb och flod, hvilkas orsaker voro honom fördolda, såg verkningarna af en öfvernaturlig, mäktig vilja, hur skulle han då ha kunnat undgå att ställa kvinnokroppens säregna funktioner i samband med det okända, öfvermäktiga, fruktansvärda och upphöjda? Så skedde också.

Men kvinnans andliga natur är ej mindre olik mannens än hennes kroppsliga. Instinkten är hos henne oftast starkare utvecklad, fantasin i regel lifligare, hennes tankegång gör ej sällan djärfva språng, där mannens lugnt och försiktigt vandrar vägen fram — språng, som kunna misslyckas visserligen, men också kunna lyckas. Hon fattar med aningen blixtnabbt hvad mannen långsamt sluter sig till, och hur mången gång anar hon icke rätt? Tyvärr äro olikheterna mellan mannens och kvinnans själslif ännu föga undersökta, ty psykologin är en så ung vetenskap och har tillsvidare sysslat nästan uteslutande med det för båda könen gemensamma i själslivet. Likväl torde man ha rätt att påstå, att de ännu okända krafter, som ligga till grund för åtskilliga tillsvidare för vetenskapen oförklarliga företeelser på själslivets område, företrädesvis finnas utvecklade hos kvinnan. Att sådana psykiska krafter verkligen finnas och yttra sig, torde knappast med fog kunna förnekas, ehuru de själfvallet äro lagbundna naturkrafter äfven de och för framtidens forskning komma att framstå i ett lika klart ljus som de vi nu känna. Något öfvernaturligt, något mystiskt, för människoförståndet i och för sig ofattbart äro varslar, fjärrskådning och dylikt alls icke, ehuru vetenskapen ännu ej har lyckats förklara dem och finna deras lagar. Trots all frodig humbug, som trifs så öfvermåligt väl där i vetandets ouppröjda gränsmarker, existerar sannolikt förmågan af fjärrskådning och dylikt hos vissa personer och har väl gjort så redan i den gråaste forntiden. Redan då har den också upphjälpts med listiga knep af olika slag; och det var väl i forntiden icke svårare än nu att slå blåa dunster i ögonen på folk. Den hos kvinnan vanligare än hos mannen förekommande utrustningen med sådana skenbart öfvernaturliga krafter har sammanställts med de hemlighetsfulla företeelserna i hennes könslif, och det har då för den primitiva mannen varit uppenbart, att okända, underbara makter drifva sitt spel inom henne, ja att hon är delaktig i det öfvernaturliga. De forna germanerna voro enligt Tacitus' utsago i hög grad böjda för att tro på dessa kvinnans öfvernaturliga

anlag. Sierskor och spåkvinnor åtnjöto hos dem stor aktning. Hvad nordboarna vidkommer, få vi ganska rikhaltiga upplysningar rörande kvinnans roll som medlare mellan de öfvernaturliga makterna och människorna, då vi nå historisk tid och ha tillgång till de isländska fornkväderna och sagorna. Visserligen bära dessa sagor, de historiska såväl som de ohistoriska, tydliga spår af att vara nedskrifna i kristen tid. På kristet inflytande beror det säkert i ej ringa mån, att all slags magi och trolldem omtalas med yttersta afsky. Man skulle af dem kunna tro, att hvarje försök från människans sida att vinna de hemlighetsfulla makternas bistånd redan i heden tid skulle ha varit föremål för ogillande, fasa och vämjelse. Men många fakta tyda på, att så ej var fallet, utan att man i heden tid skilde mellan hvad man med ett modernare uttryck skulle kunna kalla hvit och svart magi. Vi finna kvinnor som utöfvar af såväl den ena som den andra.

Den hvita magin stod naturligtvis i samband med religionen eller var snarare en yttring af denna. Och i religionens tjänst nämnes kvinnan flera gånger i de fornordiska urkunderna. Kvinnliga präster eller gydjor omtalas både i Eddakväderna och sagorna — i de senare äfven för Sveriges vidkommande. Äfven af grafynden från forntiden få vi upplysningar om förekomsten af prästinnor. Hur mycken naivitet och vidskepelse som än må ha vidlådt dessa, var deras sträfvan likväl att utröna "makternas" väsen och vända deras håg till välvilja mot människorna, d. v. s. dels hvad religionsforskare, dels hvad präster i vår tid ha till uppgift. Man skulle således kunna säga, att kvinnan har forn hemul att gå såväl den religionsvetenskapliga som den teologiska banan, fastän lagen nu spärrar den senare för henne och den förra fastän öppen är föga trampad af nutidskvinnans fötter.

Men oftare än som prästinna möta vi den fornordiska kvinnan som sierska, spåkvinnor och trollkvinna. Förmågan att förutsäga kommande ting fanns visserligen också hos män, dock icke så ofta. Om det riktigt gällde att tränga djupt in i framtiden, vände man sig helst till sierskor, icke till framsynta män. Själva gudarna föregingo härvidlag med exempel. Tvenne Eddakväden skildra hur Odin rådfrågar spåkvinnor, "völvor", i det ena fallet för att få veta världens och gudarnas ursprung och framtid, i det andra för att få förklaring på Balders olycksbådande drömmar. Den ena sierskans tjänster får han drygt betala med "ringar och halsguld", den andras framtvingar han med trollsånger, "galdrar", och de ges med förbannelser. De lärda damerna i forntiden hade tydligen höga tankar om sitt vetande och skänkte icke godvilligt bort det för intet.

Men deras förmåga sträckte sig längre än till att se in i framtiden. De kunde t. o. m. åtminstone i någon mån styra händelsernas gång efter sin vilja. Herravälde öfver de makter, som med trollsånger — galdrar — kunde besvärjas och med de endast af de invigda kända och förstådda runorna (inristade på trä, ben eller metall, eller inhuggna i sten) kunde betvingas, det ansågos kvinnorna framom männen äga. Att denna

Juvel-, Guld- & Emaljarbeten.
DAVID ANDERSEN & Comp.
 Hofjuvelerare.
 4 Fredsgatan 4.

Arbeta för Dagny
 genom att gynna dess annonsörer

kunskap skattades högt, framgår af de talrika kvinnonamnen på rún, såsom Gudrún, "den i gudomsrunor (hymner?) kunniga", Sigrún, "den i segerrunor kunniga" m. fl. Det är mycken visdom, som ligger gömd i runorna: strategi, toxikologi, gynekologi, kirurgi, juridik, filosofi och navigation, allt detta kan valkyrjan Sigrdrifa tack vare dem; och den, som vill veta mera härom, må läsa Eddasången om henne. — Om galdrar talas flerstädes i Eddakvädena i samband med kvinnor, och äfven dessa galderkvinnor tyckas ha kunnat uträtta både ett och annat med sin kunskap. Gróas galder är det i detta afseende mest upplysande kvädet. Medels galdrar bibringar den döda Gróa sin unge son Svipdag insikter i praktisk filosofi, psykologi, meteorologi, mekanik, retorik och dialektik, och detta är ju vackert så.

Ett slags magi, som i den fornnordiska litteraturen särdeles ofta omtalas som utöfvad af kvinnor, är sejden. Tyvärr veta vi mycket litet om hur den tillgick. Men så mycket är tydligt, att denna sejd var ett alldeles specifikt kvinnligt yrke. Det berättas visserligen, att äfven män sysslat därmed, men därmed ansågs följa så mycken omanlighet, att det var vanärande för dem. Det ord jag här återgifvit med "omanlighet", ergi, betyder äfven "uselhet", "perversitet". Ragnvald rakben, Harald hårfagers son, säges ha varit mycket intresserad af sejd; men det väckte hos fadern en sådan förbittring och afsky, att han lät en annan af sina söner, Erik, sedermera känd under namnet Blodyx, nattetid öfverfalla Ragnvald och bränna honom inne med åttio sejdmän. Det ser ut, som om denna trolldom skulle varit neslig för män emedan den var mot deras natur. Man kan kanske gissa, att kvinnans sexuella natur spelade en roll i sejden, och detta bör kanske ställas i samband med det faktum, att sejden mestadels idkades af ogifta kvinnor. Måhända hade den beröringspunkter med nyare tiders häxväsen, som ju numera af forskarna anses ha sitt upphof i sexuell hysteri. Att tygladt och tillbakahållet sexuellt begär kan rikta sig åt annat håll, kan förändligas och öfvergå till poetisk inspiration och konstnärlig skaparkraft, ja till verksamhetshåg på det filosofiska, vetenskapliga eller t. o. m. politiska området, med ett ord kan omsättas i psykisk kraft af olika slag — det är känt och obestrifligt. Mycket af det yppersta på olika kulturområden har sitt ursprung i sådan "sublimerad könsdrift". Dämmer man för en flod, svämmar den slutligen öfver sina bräddar — och väl kan öfversvämningen vålla svåra ödeläggelser, men den kan ock vattna torra fält och framkalla frodig växtlighet på dem. Sejden ser nu ut att ha varit ett slags fjärrskådning och framtidsskådning under trance, framkallad med en rätt vidlyftig apparat och troligen bottande i en stark sexualitet, som omsatts i nervös överkänslighet. Sannolikt var den af lappskt ursprung; och Ragnvald rakbens mer var ju enligt hvad Harald hårfagers saga uppger lappska. I sejdkvinnorna ha vi emellertid föregångerskorna till vår tids spritistiska medier och andra clairvoyanta damer, fast det ser ut, som skulle de forna utöfvarinnorna af yrket åtminstone ofta ha trolat på god tro, hvilket väl näppeligen annat än i undan-

tagsfall kan sägas om deras efterföljarinnor i vår tid. — Men i sejden ligger in nuce icke blott skoj och humbug, utan ock en god del praktisk psykologi, ett studiefack, som sålunda ingalunda kan kallas mindre lämpligt för kvinnan.

Om kvinnan och läkekonsten i forntiden kunde vara åtskilligt att säga; men därpå behöfver jag inte närmare inlåta mig då väl knappast någon numera förmenar kvinnan rätt att utöfva läkareyrket, utan tvärtom t. o. m. professor Lundell godhetsfullt medger, att kvinnliga läkare äro ett socialt behof. Likväl, låt oss ta fasta på det allmänna erkännandet af kvinnans medicinska kapacitet! Om det nu medges, att läkarevetenskapen icke öfverstiger kvinnans intellektuella resurser, så är det ganska underligt om de andra vetenskaperna göra det. Ty hvad hufvudvikten ligger på, är naturligtvis den vetenskapliga metoden, och den är ju i hufvudsak densamma inom alla vetenskaper. Materialet växlar, men behandlingen af detta går efter samma grundprinciper. Räcker det kvinnliga intellektet till för medicin, bör det också räcka till för slaviska språk och nordisk dialektologi.

Men vi få ej glömma kvinnans forntida insats i litteraturen och historieforskningen. Sagoföreljerskans yrke är gammalt i Norden, och till henne kunna våra kvinnliga såväl författarinnor som litteraturforskare och historici andligen leda sin ätt. Och hvad mera är, det fanns fordomtima kvinnor, som med skriftecken återgafvo det talade språkets ljud: kvinnliga runristare, som sålunda idkade ett slags primitiv fonetik och i sten ha bevarat minnet af sin konst åt eftervärlden. Man skulle ju visserligen kunna invända, att deras metod var bristfällig och otillförlitlig. Javisst, men icke förty är den ännu rätt allmänt i bruk, och mången fonetiker med känt namn har en barnafrom tro på sin förmåga att med örat urskilja de mest hårfina uttalsolikheter. Ännu äro apparaterna, de osvikliga, som inte höra miste och inte komma orätt ihåg, ingalunda allenahärskande inom denna vetenskap.

Det vore lätt att framdra ännu flere skäl för mitt påstående, att den nordiska kvinnan redan i forntiden trängt in på de banor, som ledt fram till vår tids vetenskapliga vägar; men öfvanstående får vara nog. Det visar till fullo, att andligt arbete af olika slag, forskning på olika fält icke är något mot kvinnans innersta väsen stridande, utan tvärtom en naturlig yttring af detta.

Och det kan ej nekas, att kvinnorna på det vetenskapliga området i våra dagar ha ådagalagt fullgod kompetens. Det är naturligtvis många, som försöka sig på studierna, men utan något vidare lysande resultat; men det förhåller sig alldeles lika med männen. Och äfven de kvinnor, som utan några märkligare prestationer arbetat sig fram på studiebanan, ha utan tvifvel i sin verksamhet — af hvad slag den vara må — gagn af att ha lärt sig tänka systematiskt; detta gäller äfven hemsysslorna, som det i vår tid sannerligen inte duger att utföra ointelligent och planlöst. — De kvinnor däremot som ha verklig forskarhåg, dem böra vi män med glädje häl-

sa välkomna till det vetenskapliga arbetsfältet. Ty dit medföra de ny kraft af särskildt slag, och den är välbehöflig. Det förefinns visserligen ingen artskillnad mellan mannens och kvinnans själslif, men väl vissa gradskillnader: vissa mentala fakulteter äro mer utvecklade hos mannen än hos kvinnan, andra tvärtom. Kvinnans förnämsta styrka ligger i intuitionen; och hvilken roll denna spelat och spelar för vetenskapen börjar mer och mer inses och erkännas. De stora upptäckterna, de geniala idéerna ha intuitionen att tacka för sin tillkomst; induktionen, så värdefull och nödvändig den än är ej minst för kontrollens skull, kan icke ensam leda till de stora framstegen. De vetenskapliga problemen äro icke alla af samma slag som de matematiska, där man ur gifna premisser med riktig metod måste få fram det rätta resultatet. Tvärtom, utanför matematikens område får man ofta nöja sig med osäkra premisser och luckor i dessa. Man får dra sina slutsatser ändå, och de bli kanhända riktiga, men det händer också att de bli motsatsen, just emedan materialet varit otillräckligt. Här är det intuitionen griper in och finner vägen, måhända icke rakt på målet, men i alla fall ofta i riktning ditåt. Intuition och induktion äro båda nödvändiga för vetenskapen, de förfullständiga och stödjande hvarandra. Om ock det induktiva tänkandet torde ligga mera för mannen, får man dock icke tro, att det skulle vara främmande för kvinnan. Det är ju egentligen att slå in en öppen dörr, att påvisa kvinnans induktionsförmåga; men det finns folk, som envist inbilla sig, att en hel del öppna dörrar äro stängda, folk, som måste knuffas fram genom dem för att inse hur det verkligen förhåller sig. Den vetenskapliga produktion, som är kvinnors verk, vittnar omotsägligt om kvinnans duglighet att på slutledningens väg lösa problem. Att å andra sidan äfven männen kunna ha intuition, behöfver väl knappast påpekas, men för att ej bli missförstådd, måste jag väl ändå uttryckligen säga det. Hos de vetenskapliga snillena finnas ofta drag starkt utvecklade, som företrädesvis tillhöra det andra könet, de förena hos sig båda könets andliga särdrag, och man kunde kanske kalla dem intellektuellt öfversexuella.

Men hvarför skulle man från vetenskapen utestänga en kontingent af arbetare, som med sin särskilda läggning balansera och komplettera de förut om arbetet ensamma? Vinner ej vetenskapen på mångsidigare behandling, på problemens granskning ur olika synpunkter? Skall vetenskapen ha en specifikt manlig särprägel, skall den icke hellre vara allmänmänsklig? Det syns mig, att de, som vilja mota bort kvinnorna från vetenskapen, handla i direkt strid med dennas eget sanna intresse. Nej, låt oss tvärtom få kvinnans hjälp i vetenskapen, därpå komma både den och vi själfva i längden att vinna! Hvarken äktenskapet eller hemmet kommer att ödeläggas därigenom, utan fastmer att främjas.

Rolf Nordenstreng.

Kvinnliga elevers tillträde till Hudiksvalls allmänna läroverks gymnasium.

Läroverksöfverstyrelsens nyligen afgifna utlåtande i frågan om kvinnliga elevers tillträde till det allmänna läroverkets gymnasium i Hudiksvall behandlades i en betydande artikel i Stockholms Dagblad för den 26 okt.

Såsom torde erinras, ha stadsfullmäktige i Hudiksvall inkommit till k. m:t med en begäran om medgifvande af rätt för kvinnliga elever att vinna tillträde till det allmänna läroverkets gymnasium i nämnda stad. Läroverkets kollegium, som af öfverstyrelsen uppfordrats att yttra sig i frågan, har ställt sig gynnsamt till förslaget och i sitt utlåtande både framhållit möjligheten att utan ökade kostnader fylla ett faktiskt behof och betonat den stora betydelsen af att ett försök till samundervisning anställes äfven på gymnasialstadiet vid statens läroverk. Såsom sin hufvudsakliga invändning framhåller läroverkskollegiet farhågan för att ett medgifvande i ifrågavarande fall kunde skapa ett farligt prejudikat.

Öfverstyrelsens eget utlåtande synes ej väsentligt avvika från läroverkskollegiets, om icke däruti, att det starkare än kollegiets visar på de befarade konsekvenserna. Öfverstyrelsen finner således skäl att tillråda, att ett försök göres till samundervisningens införande äfven på gymnasiet. Såsom grund för sitt tillstyrkande framhåller den, dels att man haft en öfvervägande god erfarenhet af samundervisningen på realskolestadiet, dels att det vore fördelaktigt att ett försök af ifrågavarande art gjordes, enär frågan om samundervisningens utsträckande förr eller senare torde på allvar komma fram.

Men öfverstyrelsen hyser äfven flera betänkligheter mot saken.

För det första framhålles, att förslaget strider mot de uttalanden, som med anledning af 1904 års riksdagsbeslut i samskolefrågan gjordes angående nödvändigheten af att gossar och flickor redan från första början undervisas tillsammans. Enligt Hudiksvalls stadsfullmäktiges förslag skulle ju samundervisning inträffa först på gymnasialstadiet. Öfverstyrelsen erinrar dock om att såväl i statsunderstödda enskilda samskolor som äfven i en del fackskolor samundervisning på det högre stadiet kan förekomma för sådana elever, som ej åtnjutit den på ett lägre stadium.

I likhet med Hudiksvalls läroverkskollegium uttalar öfverstyrelsen äfven sina farhågor för att ett medgifvande i ifrågavarande fall skulle leda till alltför många försök i samma riktning, och slutligen framhåller den att erfarenheterna från samundervisningen särskildt på ett högre stadium hvarken i utlandet eller här i Sverige ännu äro tillräckligt stadgade i någon riktning, för att man skall kunna bilda sig en bestämd uppfattning om densamma.

Öfverstyrelsen finner alltså skäl för och emot den gjorda framställningen, men anser likväl ej de senare varna så starka, att ansökan bör afslås.

Prenumerera på DAGNY!

DAGNYS LÄSARE
böra gynna
DAGNYS ANNONSÖRER

Freja-Magasinet.
Specialaffär för Damartiklar.
18 Humlegårdsgatan 18
29 Drottninggatan 29

Frågan om kvinnliga elevers tillträde till Hudiksvalls allmänna läroverks gymnasium synes alltså få en god lösning.

Såsom framhålles i artikeln i Stockholms Dagblad, är här fråga om en praktisk anordning, hvars fördelar ligga i öppen dag. Och det är glädjande att såväl läroverkskollegiet i Hudiksvall som öfverstyrelsen öfvervunnit sina betänkligheter och gjort ett medgifvande till förmån för den kvinnliga ungdomen.

Att betänkligheter förefinnas, är helt naturligt. Den tanken, att ifrågasvarande försök komme att leda till andra och att måhända flera af våra allmänna läroverk i en hast blefve förvandlade till samskolor, måste ju framkalla en viss tvekan från läroverkens sida. Men, äfven om utvecklingen kommer att gå därhän, att samskolan blir den normala skolformen, så är ju förändringen därhän alltför radikal och genomgripande, för att ett försök i Hudiksvall skulle inom en snar framtid kunna leda dit.

Såväl öfverstyrelsen som läroverkskollegiet ha emellertid företrädesvis behandlat frågan ur samskolans synpunkt. En annan synpunkt torde här böra beaktas: den om den kvinnliga ungdomens ställning till den af staten bekostade undervisningen. Genom medgifvanden af ifrågasvarande art skulle äfven den kvinnliga ungdomen komma i åtnjutande af de förmåner i fråga om uppfostran, som hittills kommit endast den manliga till del. Och ur den synpunkten, torde man ha rätt att hoppas, att försöket i Hudiksvall komme att efterföljas af andra. I så fall skulle det bli första steget på vägen till en förändring af den kvinnliga ungdomens ställning i fråga om undervisning och uppfostran.

E. Skarin.

De danska kvinnorna och författningsreformen.

Äter har den danska regeringen framlagt förslag om Ändring af grundlagen, samma förslag som vid föregående riksdag antogs af folketinget men af landstinget hänsköts till ett utskott, där det hamnade i ro. Den kungliga propositionen föreslår nu som då bl. a. att sänka åldersgränsen till folketinget från 30 till 25 år och att utsträcka rösträtten äfven till kvinnorna.

Vanskligt torde väl vara om författningsreformen vid denna riksdag går mot ett lyckligare öde än vid den föregående, det danska landstingets egendomliga sammansättning — 12 af dess medlemmar äro valda af konungen på lifstid — gör att frågan väl näppeligen där blir vänligare mottagen nu än då, men att sympatierna för kvinnornas rösträtt tyckas vara i stigande inom alla partier tyder allt på. Som denna fråga naturligt nog emellertid ej kan komma att lösas för sig, torde det, trots allt, taga tid innan de danska kvinnorna få sin politiska medborgarrätt.

Statsministerns Brage-löfte.

Vid den politiska bankett, som Frisinnade klubben i Stockholm gaf å Grand Hôtel fredagen den 3 november, vidrörde statsminister Staaff i det stora tal han då höll det frisinnade partiets ställning till kvinnornas rösträttsfråga samt uttalade — sedan han betonat sin åsikt om att det varit riktigt af partiet att ej inblanda kvinnornas rösträttsfråga i männens, då den stod inför sin lösning — följande angående vår rösträttsfråga:

"att det gifvet är en förpliktelse för den sittande regeringen att framföra denna landssak. Det är mig ej heller obekant hvad som skulle inträffa om den sveke: den skulle i ett slag se ett hundratal kvickt och elegant förda pennskaft riktade emot sig som spjut och pilar.

Kanske kunna vi emellertid vara ense om att om kvinnorna fått vänta, så har denna väntan nog också verkat för utbredning och fördjupning af intresset hos kvinnorna själfva. Kanske har den vidare ökat deras politiska insikt, skärpt deras psykologiska blick, så att de numera inte precis föredra de smickrande förespeglingarna framför den sträfva uppriktigheten."

Fröken Anna Whitlock uttalade med anledning af detta yttrande ett tack å kvinnornas vägnar samt en förhoppning om att samarbetet mellan män och kvinnor måtte växa under kommande år.

Insänd litteratur.

Hugo Gebers förlag, Stockholm: *Jesu från Nazara*. Af *Sven Lönborg*.

P. A. Norstedt & Söner, Stockholm (i distribution): *Nationalföreningen mot emigrationen. Undersökningar rörande svensk näringslif. III. Norrlands ekonomiska utveckling sedan midten af 1800-talet*. En nationalekonomisk studie af *Hugo Östman*. — *Studier och ströftåg i dikten och historien*. Af *Fredrik Böök*.

Albert Bonniers förlag, Stockholm: *Vägarne. Landshöfdingens dotter*. Roman af *Marika Stjernstedt*. — *Fata Morgana*. — En Stockholmsnovell af *Henning Berger*. — *Köpmän och krigare*. Roman af *Sven Lidman*. — *I landet bakom molnen* och andra reseskildringar af *Mari Mihi*. — *Starka hjärtan*. Berättelser af *Birger Sjödin*. — *Kvinnor*. Noveller af *Harald Wägner*.

A.-B. Evangeliska Fosterlandsstiftelsens Förlags-expedition, Stockholm: *Julkärven*. Illustrerad jultidning för barn. Årgång XVI. — *Frideborg*. Folkkalender för 1912. Utgifven af *B. Wadström*. Fyrtiosjätte årgången. — *Skeppsprästen på »Canton»*. Berättelse från sjön af *Carl Fr. Peterson*. — *Blicken uppåt*. Berättelse ur verkligheten af *Ada von Krusenstjerna*. Översättning från tyskan. — *I kärlek*. Några tankar angående de sjukas vård af *Anna von Zedlitz und Neukirch*. Bemyndigad översättning från tyska originalets andra upplaga af *Signe Lyth*. — *Praktisk utläggning af psaltaren*. Af Teol. D:r *Emil Taube*. Häft. 9 o. 10. Aukt. översättning från originalets fjärde upplaga af *Frans Johansson*. — *Ord till nattvardsungdom*. Af *K. A. Kastman*. — *Strödda korta betraktelser till lärdom och uppbyggelse*. Af *P. A. Ahlberg*. — *Roberts tankar. II. Kan en annan lida för vår synd?* Af *John Urquhart*. Översättning från engelskan. — *I skumrasket*. Berättelse af *N. Fries*. Översättning från femte originalupplagan.

Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, Kristiania: *Mens det var sommer*. Af *Alvilde Prydz*.

Annonsera i DAGNY!

Litteratur.

Boken om Erland Höök. Af Gertrud Almqvist. Hugo Gebers förlag, Stockholm.

Det hör mera till sällsyntheterna att våra yngre författare göra sig mödan att ge oss en bok om människor såsom den afsöndrade grupp vi kalla en familj, detta något helt för sig och dock med det utomstående — miljö, omständigheter, främmande och i djupare mening ovidkommande folk — så intimt förbundna. I de allra flesta fall är det ur släktmiljön lösryckta människor, i relation till andra mest blott i erotiska förhållanden, annars psykologiskt fristående skildrade, som ge stoff åt deras berättarkonst. Är det fruktan för arbetet med det större, omfångsrikare och mera kräfvande materialet, som är orsak härtill, eller är det bristande intresse och blick för den mäktiga orsaksverkan och de djuptgripande konflikter, som ligga i det af lifvet själfv knutna bandet mellan människor? Jag lämnar svaret på frågan därhän och har för min del endast att konstatera, att Gertrud Almqvist i sin bok om Erland Höök, i motsats mot ett mera vanligt ämnesval, gifvit en sällsamt gripande släkthistoria, där människorna bli lefvande och fattbara genom förhållandet till hvarandra, genom den yttre och inre samhörigheten — som ock genom slitandet af densamma.

Med ett fast grepp, som vittnar om författarinnans styrka i koncentrerings, drar hon, från den snabba skildringen af Erland Hööks släkt, hans broder Johannes' och hans egna ungdomsupplevelser, tillsammans berättelsen kring Erland Höök, hans hustru och hans båda barn, inom den slutna ringen dock finnande plats för skildringen af det stycke jord, där de lefva, Sunnerbo, fattighäradet i Småland — en skildring af en bit svensk bondebygd och folket där, som torde kunna räknas till det yppersta som i den vägen gifvits, obarmhärtigt som ljuset än faller öfver snikenhet, hårdhet och träländ vilja. Hvad fattighäradet var och betydde för Erland Hööks utveckling och öde, såväl som för hans hustrus och hans barns, framstår med hela bitterheten af — och storheten i — det ofrånkomliga i lifvet.

Om redan själfva ämnesvalet är anmärkningsvärdt, så frapperas man ej mindre starkt af författarinnans förmåga att behärska detsamma och af hvad hon själf har att ge. Att Gertrud Almqvist hörde till de icke allt för många utvalda, som undfått gåfvan att kunna skriva svenska, visste man förut, att hon hör till de benådade, som se insidan af människorna, visar oss Boken om Erland Höök. Utan affektation, med en rent förvånande mögnad och stillhet i skildringen, blifva de lefvande för oss — Erland Höök, idealisten, som hade det så svårt med lifvet och som lefde för en dröm som materiellt ödelaide hans existens, Sara Bosæus, som slet vid hans sida i hvardagens fattigdom och elände, sonen, Peter, som blef penningens träl, därför att hans far ej vägde dess värde, dottern, Ingrid, som aldrig visste hvad ungdom och glädje var, som afgudade sin far, som ljög för hans skull, som led och försakade för hans skull och som gick

ifrån honom, icke i yttre mätto, men med sin själ, öfver till den döde på korset, i läseriets blinda vanvettiga hypnos, när han, fadern, som hon älskade, var som mest ensam och öfvergifven. Bakom dessa fyra skymta Sunnerbobönderna, kyrkvärden och garfvare Simonsson, gästgifvaren och de andra, snåla, luriga, hårda, "hederliga" jämt så långt att rätvisan ej får tag i dem, ihärdiga, sega, med fattighäradets själ i sig.

Och så omkring dem alla, fattighäradet, med ljunghedar och torfmossar, de trädlösa markerna, där porsen doftar och gräset vajar mellan tufvorna, där dimman om afnarna lägger sig som ett täcke af hvit bomull, där det är torftigt och kargt — men där det blir vår och sommar, med väna ljusa nätter och spröd bristande skönhet i fattigdomen. Det finns några kapitel af betagande naturskildringar i denna bok. Exempelvis det, som målar en försommarnatt på Stensholm. Det lyser kring den torftiga och fattiga gården, där den ligger slumrande i sommarnattsskymningen. Och i slutet af boken finns det en sida om när ljungheden blommar, "fattighäradets fest", en målning, som i sin färgrika ljuflighet etsar sig in i minnet.

Med Boken om Erland Höök har Gertrud Almqvist tagit rang bland våra främsta författare. Icke så, att hon med den gifvit en fullödig produkt af ett färdigt konstnärskap. Det finns svagheter i denna bok; som sådana måste nämnas det kapitel som handlar om begrafningen. En Selma-Lagerlöfsk efterklang kommer här fram, i skarp kontrast mot bokens i öfrigt fullt själfständiga diktarkynne, och detta till förfång för bokens helhetsverkan, ty detta kapitel är ju af författarinnan afsedt att vara bärande för skildringen af Erland Höök. Men hon får ej begära att vi skola tro på Sunnerboböndernas ånger och omvändelse vid den mans bår, som de plundrat och förföljt medan han lefde, det är i denna bok icke i stycke att berätta en saga om det godas makt öfver det onda i den snöda världen. Det är för mycket af verklighetens grymhet och obönhörlighet genom hela boken i öfrigt för att vi på slutet skulle fås att tro på en saga — om än aldrig så vacker. Men detta betyder intet, då det är fråga om hvar Gertrud Almqvist genom denna bok ställt sig själf såsom författare. Från de journalistiskt skickliga artiklar vi kända såsom utgångna från hennes penna har hon här samlat sig till ett arbete af ett djup och en styrka, som ställer henne på ett annat och högre plan än de många talangernas. Hon är ej längre den habile tecknaren, som roar sig med att låta pennan leka, hon är lifskännaren, som varit nere i de dunkla djupen och som ger oss af sin egen, lidandesförvärfda del. En af allmänheten säkerligen bortglömd debutbok varslade väl redan i sin ofullkomlighet om detta, men vi fingo vänta på löftets infriande. Nu har det kommit, rikt och fullt.

E. K—n.

"Unghögerns sexualsystem".

Hur har det ej demonstrerats i riksdagen, från katedern och inom universitetens konsistorieväggar af lärda professorer, oss andra till upplysning och lärdom, varning och förmaning. Köns olika art, ändamål, blomningstid m. m. har man klargjort för oss — men inte vetenskapligt, nej, tro inte det, utan med åberopande af den allmänna lekmanuppfattningen, sedvänjan och äfven — statsintresset. De populärt hållna utredningarna ha nu också manat en olärd att stå upp och taga vid, där professorerna — hrr Hjärne, Clason, Kjellén, Lundell — slutat. Men det har därvid hänt, att medan hrr professorer voro oerhördt roande och underhållande, när de drogo upp grundlinjerna till sitt system, och understundom äfven kommo med rent förbluffande nya uppslag — såsom när de gällde fastslående af genus — så är efterföljaren, fru Rosa Heckscher, hvarken roande eller underhållande, ej heller har hon ett enda nytt påhitt. Men unghögerns sexualsystem bekänner hon sig till med rörande hängifvenhet. Hon vet skillnaden mellan könen, hvad h a n duger till, hvad h o n duger till, hvar gränsen skall dragas för h a n s och h e n n e s område. Ja, hon vet det så väl, så att hon igenkänner en ogift moder, åtminstone då hon har flera barn, som en pliktförvägen mänska, som sätter barn till världen utan vilja och förmåga att skaffa dem ett hem, utan att ett enda ögonblick förvillas i sin uppfattning af hvad mannen i sådant fall tillkommer — eller rättare sagdt icke tillkommer. Han nämnes icke ens i detta sammanhang. Sexualsystemet ställer honom i en kategori, som ej har med afkomman — om den är illegitim nämligen, som det kallas — att göra.

Politisk rösträtt bör naturligtvis ej ifrågakomma för den mänskohälf som på grund af sexuella betingelser är kvinnlig. Åtminstone icke ännu, på mycket, mycket länge. Inte förr än denna kvinnliga hälf hunnit bli uppfostrad till politisk och ekonomisk kunskap. (Det tyckes mig, som om i detta medgifvande ligger en inkonsekvens, för att icke rent ut kalla det ett affall från sexualsystemets teorier. Och jag som trodde att fru Heckscher var fullt ortodox! Men möjligen har hennes egna små funderingar öfver aftalslagarna, F-båten, dechargebetänkandet för 1910 och emissionsbankerna rubbat hennes annars fasta övertygelse om att endast manliga hjärnor kunna med sådana problem sig sysselsätta.)

I fråga om kvinnans ställning inom äktenskapet, särskildt med afseende på gift kvinnas äganderätt, står emellertid åter fru Heckscher på fast grund. Inga lagar, som ge kvinnorna rättigheter! Missförhållanden finnas, det medger fru Heckscher, men lagstadganden i denna riktning skulle göra det "onda sjufaldt värre". Äktenskapet är en så "ömtålig organisation" att lagen med sin mäktiga hand ej utan risk rör därvid. Nej, det måste få förbli som det är.

Tiden — och intresset — tillåter mig ej att mera ingående följa fru Heckscher i hennes sexualsystems-funderingar. Roligare — och äfven viktigare — ting kan man ha för sig.

Elpis.

Fattigvård.

(F. V. O. Handbok för fattigvårdsintresserade 1911. Med understöd af Stockholms stad utgifven af Föreningen för Vålgörenhetens Ordnande. Stockholm. P. A. Norstedt & Söners förlag.)

I mindre samhällen är det för den som har tanke och hjärta för de fattiga en jämförelsevis enkel sak att utöfva någon s. k. "välgörenhet", ifall man nu skall kalla det så att i någon mån betala sin tacksamhetsskuld för att man själf är en af de lyckliga, som aldrig behöft lida nöd. Alla människor känna där rätt väl till hvarandras förhållanden, man vet hvilka fattiga, som ärligt sträfvat sig fram, och är det någon som kommit i trångmål genom eget förvållande, sprider sig snart ryktet därom. Är läraren eller lärarinnan vid folkskolan af det rätta slaget, så behöfver man bara fråga honom eller henne — om man ej vet det förut — för att få veta om fadern i ett hem är ordentlig och skötsam och om modern hör till dem, som kunna ändra och sy om kläder åt barnen samt för öfrigt taga väl vara på det lilla som finns.

Men i ett stort samhälle, som i Stockholm, är det helt annorlunda. Endast tiggeriet på gator och vid tamburdörrar har ju nått en oroväckande höjd, och de som ha något mer att gifva af eller äro kända för ett välvilligt sinnelag, äro i regel öfverhopade af s. k. "tiggarbref" och personliga hjälpansökningar. Svårigheten att i grund undersöka hvarje fall är här utomordentligt stor, och den som låter ögonblickets impuls drifva sig att ge utan kännedom om fallet, bidrager ofta genom sin gåfva till att föra en redan urspårad människa allt längre ut på det sluttande planet.

Det är denna omständighet, som föranledt den sammanlutning af fattigvårdsintresserade, som sedan flere år tillbaka är känd under namnet af Föreningen för Vålgörenhetens Ordnande (i förkortning kallad F. V. O.). Föreningens centralbyrå är afsedd att utgöra "en samlings- och rådplägningsplats för alla dem som arbeta bland de fattiga, en plats, där man får och ger upplysningar, där kloka planer till upphjälpande af en nödställd gemensamt kunna uttänkas, där den enas och den andras insats i detta hjälpande klargöres."

I första afdelningen till det omfångsrika och i ovanlig grad värdefulla arbete, hvars titel läses här ofvan, framlägger F. V. O:s Centralbyrås f. d. föreståndarinna och nuvarande inspektör, fru Agda Montelius, de principer som varit ledande i föreningens verksamhet, en verksamhet, som representerar ett intensivt, planmässigt och själfuppoftande arbete, buret af barmhärtighetens och den kristna kärlekens ande, äfven om en del fattiga — och kanske ibland äfven andra — stött sig på den skenbara hårdhet, som ett planmässigt välgörenhetsarbete mången gång medför i motsats till den impulsiva, mera oreflekterade barmhärtigheten. F. V. O:s ledande grundsats är nämligen att den hjälpande uppgift består i "att få den nödställda ur den iråkade fattigdomen, ej att existera i den" att gifva så "att alla gåfvor inom kortare eller

längre tid skola kunna undvaras och man själf således bli obehöflig såsom hjälpare."

Det är en i hög grad intressant och instruktiv samsättning att uppmärksamt läsa igenom de nära 150 sidor, som s. a. s. utgöra bokens inledning. Alla människor kunna ju ej i detalj tänka absolut lika i ett så svårlost och omfattande problem som "välgörenhetens ordnande", men ingen som läser fru Montelius' framställning bör gärna kunna undgå en stark känsla af den sunda klokhet och den varma personliga medkänsla med all nöd, som genomgår det hela. Det är aldrig en som ser på fattigdom och lekamlig eller moralisk brist "från sina höga hästar", som här talar, utan en som möter den nödställda människa mot människa, en som left sig in i de arbetande klassernas tänkesätt och förhållanden, lärt sig förstå deras språk och uppskatta allt det fina och upphöjda, som ofta står att upptäcka just i armodets boningar. Jag vill blott citera ett enda ställe, som belyser denna syn på saken: "När man i ett det fattigaste hem möter många af de själens egenskaper, som gifva människan ett evighetsvärde, då måste man därför blygas för sig själf och i ödmjukhet böja sig för den som, i fullkomlig övetenhet om att vara något stort, stilla utför sin gärning. Sådant händer ej sällan. Geijer talar om en 'fattigdomens adel', det är den som bördens och rikedomens adel skulle ha godt af att träda i förbindelse med. Skedde det, skulle mångahanda inom samhället undergå en lycklig förändring."

Att ett ordnande af välgörenhetsarbetet, eller, som det också här kallas, en organisation af hjälparenskarorna är behöflig, kan man godt förstå, då man (på sid. 125) läser om att åtskilligt öfver nio millioner kronor endast i Stockholm årligen utgifvas för att "afhjälpa, mildra eller förekomma nöd" men att nöden trots allt detta knappast synes minskas, än mindre afhjälpas. Man tycker att dessa summor borde kunna åstadkomma långt mer än de nu göra, och detta skulle också helt visst bli fallet, om en sammanlutning af de hjälpande ägde rum, så att hvar och en visste hvilka andra som jämte honom deltog i ett hjälpsträfvande för samma individ. Att skaffa sig en dylik överblick är numera i de flesta fall möjligt genom den "registerbyrå", som åstadkommits genom samarbete mellan F. V. O. och Fattigvårdsnämnden. Redan förut hade F. V. O. upprättadt 18,000 personalhandlingar angående hjälpsökande, och dessa utgöra tillsammans med Fattigvårdsnämndens böcker stommen till den nya registerbyrå. Denna registerbyrå lämnar upplysningar om hvilka understöd, som redan beviljats den hjälpsökande, medan F. V. O:s centralbyrå som hittills gör utredningar om den sökandes hela ställning.

En annan särdeles värdefull handledning i hvad som sedan finnes tillgängligt för afhjälpare af just den särskilda nöd frågan gäller meddelas i handbokens tredje afdelning, en uppslagsbok, som omfattar alla för Stockholmsbor tillgängliga "institutioner, föreningar, sällskap och fonder m. m. afsedda att förekomma, lindra och afhjälpa nöd, att bereda utvägar till själfhjäl och att ver-

ka för utbildning, moraliskt höjande och rekreation". Nyttan och betydelsen af en dylik handbok ligger för öppen dag.

Bokens mellanafdelning redogör för "de viktigaste delarna af gällande rätt angående fattigvård samt för Stockholms stads fattigvårdsorganisation äfvensom utdrag ur några författningar, om hvilka de å välgörenhetens fält arbetande synts böra äga någon kännedom."

Allt som allt bör F. V. O:s handbok blifva en särdeles välkommen och värdefull hjälp för alla som intressera sig för de fattiga, och den som uppmärksamt tar del af de tankar och förslag, som här framställas, skall helt visst däraf röna någon väckande och vägledande inverkan.

F. E.

Kvinnomöte i reglementeringsfrågan.

Den lifsfråga för den enskilde och samhället, som heter den reglementerade prostitutionens afskaffande, hade förmått samla ett 100-tal allvarligt intresserade kvinnor till öfverläggning i Eslöf söndagen den 29 okt. Skåneförbundet af F. K. P. R. stod som anordnare af mötet, hvilket var offentligt.

Sedan Skåneförbundets ordförande, fru Ella Billing, med några ord förklarar mötet öppnadt, valdes till ordförande fröken Anna Möller, Kristianstad. Talarstolen bestogs därefter af doktor Tora Wigardh, Göteborg, som i ett mer än tims långt, glänsande anförande framlade sina genom en mångårig läkarverksamhet samlade erfarenheter på hithörande område. Tal. började med att beteckna kommitténs arbete såsom i hög grad förtjänstfullt och gediget och gaf därefter en tämligen utförlig skildring af de veneriska sjukdomarnas symptom och förlopp. Hon betonade den stora vikten af att dessa sjukdomar blefve upptäckta och skötta i tid, då kraftiga medel till deras botande finnas och framhöll de svårigheter som resa sig häremot i följd af okunnighet och skamkänsla. Vidare gafs några statistiska, i sanning fruktansvärda siffror för att belysa dessa sjukdomars utbredning i vårt land. Tal. slutade med en skarp kritik af det af kommittén framlagda lagförslaget i hvad det anginge dels behandlingen af helyrkesprostituerade (t. ex. lösdrifvarlagens tillämpning), dels förslaget om tvångsbesiktning och tvångsbehandling, som komme att leda till svåra misstag och trakasserier och skänkte sitt odelade gillande åt prof. Johansons och dir. Westerbergs reservation i dessa punkter.

Föredraget utmynnade i framläggande af följande önskemål:

1. Bort med alkoholen, den förnämsta smittospridaren!
2. Undervisningen i skolorna i sexualhygien och de veneriska sjukdomarna.
3. Föredrag för vuxna om dessa sjukdomar.
4. Straffpåföljd för den, som med kunskap om sin sjukdom sprider denna.
5. Rättighet men icke skyldighet för läkare att anmäla tredskande patient till tvångsbehandling.
6. Samma lagar för kvinnor som män. Ingen orättvis undantagslagstiftning för den svagare parten, kvinnorna.

Det utmärkta föredraget mottogs med starka applåder. Fru Ella Billing framhöll i sitt föredrag, "Uppfostran till sedlig kraft", hufvudsakligen frågans moraliska sida och såg problemet från kvinnosynpunkt, speciellt

mödrasynpunkt. Hon framhöll att det på kvinnorna låge en dryg del af ansvaret för att den uppväxande ungdomen måtte få en nobel och riktig uppfattning af hithörande frågor. I stället för att gå till grunden med den tilltagande osedligheten i vårt land införde man i midten af förra århundradet regelbunden besiktning å prostituerade kvinnor! Tal. hoppades mycket af de genom Sunnerdahlska donationen möjliggjorda hemskolorna. Vidare berördes det intima sambandet mellan alkohol och osedlighet och till sist uttalades några erkännande ord åt prof. Johanssons om nobless och vidsynthet vittnande reservation. Auditoriet belönade fru Billings varmhjärtade anförande med tacksamma applåder.

Efter en kortare diskussion antogs den resolution som omnämndes i föregående veckas Dagny.

Det förtjänar i detta sammanhang nämnas, att frågan bland de socialt intresserade kvinnorna i Skåne varit ganska grundligt förberedd, innan man vågade sig på att tillspetsa sina önsknings i en resolution. Redan på Skåneförbundets årsmöte den 5 sistlidne februari dryftades frågan ganska ingående utan att man den gången ansåg sig kunna göra ett bestämdt uttalande. Därefter har, dels genom Skåneförbundet, dels på enskild väg distribuerats ett 100-tal exemplar af den i särtryck utgifna Reservationen till kommittébetänkandet af hrr Johansson och Westerberg på rekvisition af för frågan intresserade.

E. A.

Notiser.

Stockholms stads anslag till reglementeringsbyrån. Som i Dagny på sin tid meddelades ha hrr Bratt, Laurent och Buhre i stadsfullmäktige motionerat om att det anslag, som utgått till besiktningsbyrån för prostituerade, måtte strykas ur 1912 års stat — en praktiskt enkel lösning att hvad Stockholm vidkommer få bort reglementeringen. Att åsikten om denna åtgärds önskvärdhet ej skulle vara allmän bland dem, som i saken hade att bestämma, var

emellertid att vänta. Hälsovårdsnämnden, som nu afgifvit sitt förslag till stat för nästkommande år, har som förut upptagit anslaget till besiktningsbyrån. På grund af motionen har nämnden emellertid låtit sitt anslagskraf följas af en utförligare motivering, i hvilken bl. a. framhålles, att då icke samtidigt kraftiga allmänprofylaktiska åtgärder vidtagas och lämpliga straffrättsliga bestämmelser införas, vore det för tidigt att afskaffa ett system, hvares sanitära värde icke helt bestridits.

Naturligtvis får nämnden sitt anslag, det motioneras icke bort så lätt.

Ännu en kvinnlig stadsfullmäktig. Till ledamot af stadsfullmäktige i Marstrand har efter kommandörkapteinen friherre Hermelin, som lämnat samhället, valts fru Annie Olän.

Miss Malecha. Underrättelse från Warschau tillkänner, att Miss Kate Malecha den engelska undersåte som för sex månader sedan häktades, emedan hon skulle tillhöra de polska socialisterna, och hvilken sedan hållits i förvar i Warschaws citadell, har nu lössläppts mot en borgenssumma af 20,000 rubel (2,000 pund sterling). Summan har anskaffats af vänner i England, och hennes rannsaking på grund af en anklagelse, som ingen synes känna till, skall äga rum i december.

Föreningsmeddelande.

Norrahammers F. K. P. R. hade ordinarie möte den 23 oktober. Först behandlades stadgeändringsförslaget samt val af centralstyrelse. Till centralstyrelsemedlem omvaldes fru Alma Andersson och till suppleant fru Anna Swahn. Därefter lämnade ordföranden en liten redogörelse för agitationen vid höstens riksdagsmannaval och beslöts enhälligt att till de talarinnor, som medverkat att sprida upplysning om vår rösträttsfråga, uttala ett hjärtligt tack.

Annonsera i Dagny!

"Ninon"

Damhandske

af

glacéläder.

Alla färger.

Kr. 1: 95.

"Lady"

Damhandske

af

glacéläder

med uppstickade sömmar.

Alla färger.

Kr. 2: 50.

A.-B. NORDISKA KOMPANIET

STUREPLAN — REGERINGSGATAN.

Pälsateljén (inneh. Albert Stridsberg)

Mästersamuelsgatan 37, 1 tr.,
hörnet af Malmskillnadsgatan.

Välsorteradt lager af **Pälsvaror**.

Moderniseringar och reparationer billigt och omsorgsfullt.

A l m. tel. 115 85.

Rikstel. Norrm. 241.

Sigrid Hansén

29 **Kappaffär** 29

VÄSTERLÄNGGATAN

Nyheter för hösten:

Promenaddräkter,

Ulstrar, PLYSCH- och Sammetskappor,

Skinnkappor, Pälsar, Kjolar.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4: 50 för $\frac{1}{4}$, 2: 50 för $\frac{1}{2}$, och 1: 25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerationsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halvfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

Folkskolans Barntidning

utgifven och redigerad af **STINA QUINT** utkommer 1911 i sin tjugonde årgång.

Ett rikt illustrerad nummer hvarje vecka, 36 veckor under året.

Bästa och lämpligaste läsning för barn af alla samhällsklasser.

Prenumerera å närmaste postkontor. Pris för helt år Kronor 1: 65, halft år 90 öre.

**ANNONSERA I
DAGNY.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfva priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

Ung småskollärarinna,

undervisningsvan och intresserad, önskar plats i skola eller familj. Innehafv plats i privatskola. Svar märkt »A. W». Kaptensgatan 47, Göteborg.

UNG, bildad, sjukvårdsvan flicka söker ett par månaders anställning hos sjuk person. »N. M.», Annonskontoret Odengatan 63.

Plats hos äldre dam eller familj

helst i Stockholm, som hjälp, sällskap eller skrifbiträde önskas af bildad ung dam af god familj. Har genomgått kurser i hushållsskola, sjukvård o. bokföring. 1:ma betyg o. referenser finnas. Svar inom de närmaste dagarna till »4:de november», Sv. Dagbl. Annonskontor, f. v. b.

UNG flicka, något van vid kon-torsgöromål och språkk önskar komma i hem och vara till hjälp med skrifning och lättare husliga sysslor. Svar till »A. T», Karlstad p. r.

Barnsköterska,

exm., önskar plats för spädt barn. Rekommendationer finnas. Svar till »Pålitlig», Jönköping p. r.

PRÄSTDOTTER önskar till 15 nov. eller 1 dec. plats som sällskap eller och värdinneplats i hem med en, högst två jungfrur. Svar till Fr. Thorman. Länslasarettet, Jönköping.

EN ordentlig, allvarlig och barnkär flicka önskar mot fritt vivre komma till bättre familj att lära sig finare matlagning. Van vid hushållsgöromål och kunnig i handarb. Tacksam för svar märkt »Ella 26», Sundsvall p. r.

Värdinneplats

sökes hos ungherre eller änking af medelålders bildad dam af god familj, som förut innehafv dylik plats, vackra betyg och goda ref. finnas. Tacksam för benäget svar till Box Motala 1911.

29-årig Flicka

önskar plats som hushållsfröken, föreståndarinna eller som hjälp och sällskap i fin familj hos herre eller dam, i Sverige eller utomlands. Kunnig i sömnad, handarbeten, väfnad, glansstrykning, enkl. och fin matlagning, bakning, charkuteriarbeten och öfriga hushållsbestyr, intresse för skrifning och som föreläserska. Äger god insikt i trädgårdsskötsel. Vill bli ansedd som familjemedlem. Betyg från praktisk skola och innehafv plats. Svar till »Praktisk», Rösåla p. r.

Flicka

önskar pl. nu gen. i familj med att vara husmodern behjälplig (äfven skrifgöromål). Svar till »Elsa», Blomskog.

Husföreståndarinneplats

sökes af bildad småländska. Vill och kan laga god mat. Utm. betyg och ref. Lön 25 kr. Ordningssinne. Svar till »Hushållsfröken snarast», Kalmar p. r.

EN flicka, 18 år, som genomgått 8-klassigt läroverk, önskar plats å kontor. Svar till »Maskinskrifning», Tinningskontoret, Odengatan 63.

Ung elementarbildad flicka

önskar plats i familj där skrifgöromål förekomma. Sökande är äfven förtrogen med alla husliga göromål och är villig att deltaga med sådana. Vill anses som familjemedlem. Lön önskas. Svar mottages med största tacksamhet under adress: »Huslig», Bengtsfors p. r.

En ung norrländska

önskar att när som helst komma i en bättre familj att mot fritt vivre gå frun tillhanda och där tillfälle gifves att taga musiklektioner. Något kunnig i pianospelning förut. Svar emotes tacksamt så fort som möjligt till »Norrländska 19 år», adress Erikslund (Medelpad).

Plats i godt hem

önskas af ung, bildad, barnkär flicka som verkligt god hjälp vid alla förekommande göromål. Är villig efterse barn om så önskas. Goda rekommendationer och betyg från föregående plats. Tacksam för svar till »Musikalisk», Gotl. Allehandas kontor, Visby.

UNG, bättre flicka, önskar plats på större egendom (helst herrgård) för att hjälpa till med inomhus förefallande göromål. Lön önskas. Svar till »Hurtig». Allm. Tidn. Kont. Gust. Ad.-torg, Stockholm.

EN ung dansk flicka önskar komma i en bättre familj som sällskap och hjälp. Är villig och kompetent att undervisa i dans, gymnastik och plastik. Svar torde sändas till Fru Klara Bergmark, Villa »Walhalla», Helsingborg.

Hushållerskeplats

till ungherre sökes af arbetsam och duglig flicka. Fina betyg och rekommendationer finnas. Svar till »A. B.», Uppsala, p. r.

Enkel, bildad flicka utan hem, kunnig i sjukvård m. m. önskar plats som hjälp och sällskap hos äldre event. klen dam eller herre. Jungfru bör finnas. Svar till »Fritt vivre», Bredgrind, p. r.

Ung, bättre flicka,

som för närvarande innehar plats å en 1-kl. postst., önskar nu ombyte af sådan eller å kontor. Är fullt kunnig i alla till en postst. hörande göromål. Svar till »18 år», Nässjö.

ÄNKA. 30, år söker plats såsom hjälp och sällskap eller såsom hushållsföreståndarinna i liten familj, gärna äldre, till 1 december eller på nyåret. Svar emotes tacksamt under adr. »S. T.» Alingsås p. r.

MOT fritt vivre önskar lärarinna plats i fin familj, att gå frun tillhanda. Är villig hjälpa till med de göromål, som förekommer eller läsa med barn. Betyg och rek. finnas. Svar märkt »Lärarinna», Långserud p. r.

Examinerad massös

från Dr. Arvedsons 2-åriga kurs önskar patienter eller plats att medfölja på resor eller till landet, villig deltaga i husl. göromål. Moderat pris. Närmare å

Stockholms Uthyrningsbyrå

12 Kungsträdgårdsgatan 12.
Riks 129 07. Allm. 235 80.

Till följd af affärsförändring önskar **kassörska**

med mångårig vana vid kassa och bokföring i engros-affär plats genast eller på nyåret. Utmärkta betyg och referenser. Svar emotes tacksamt till »Samvetsgrann» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Värdinneplats

önskas i bildadt hem, helst i stad, af medelålders flicka, sparsam och ordentlig, kunnig i matlagning och allt som tillhör ett bättre hems skötande. Fina rekommendationer och goda referenser finnas. Svar till »Van värdinna», Fellingsbro p. r.

Husföreståndarinne-

eller annan lämpl. sysselsättning sökes af frisk och delvis oberoende medelålders flicka. Kunnig i god matlagning, bakning, handarbeten och något sömnad. Svar till »Hemkär», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Ung flicka,

af god familj, som aflagt realsko-leexamen, samt genomgått kurs i högre handelsinstitut, önskar lämplig plats på kontor eller i familj. Undervisar gärna barn. Villig äfven att deltaga i husliga lättare göromål. Tacksam för svar märkt »19 år», Luleå p. r.

LEDIGA PLATSER.**Operations- och Öfver-sköterskeplatsen**

vid Visby lasarett är ledig. Årslön 600 kr., fritt vivre och 100 kr. till beredande af semester. Ansökan, åtföljd af betygsafskrifter, insändes till Lasarettsläkaren, som meddelar vidare upplysningar.

Föreståndarinneplatsen

vid nyinrättade skolköket i Söderköping sökes hos styrelsen för Schwerin-Hagbergiska Barnhemmet före den 10 nästa november. Lön 650 kr. med 2 ålderstillägg efter 5 och 10 år å 150 kr. samt fritt vivre. Sökande skall hafva genomgått fackskola för huslig ekonomi samt dessutom vara något kunnig i väfnad och sömnad. Tillträdestid 1 januari 1912.

Kvinnl. Bokförare

Fullt kompetent bokförerska, van att på egen hand föra och avsluta böcker, får plats i Norrlandsstad 1 januari eller senast 1 februari 1912. Den som förut innehafvt sådan plats å järnhandelskontor har företräde. Sökande torde insända betygsafskrifter, uppgift å lönepretentioner samt fotografi till »Järnhandelskontor» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

**Fullt kontorsvan
Kassörska**

erhåller 1 januari anställning å affärskontor. Svar till »E», Annonskontoret Svea, Norrköping.

**Kvinnlig elev i
sjukgymnastik.**

För en betalande kvinnlig elev, med någon kändedom i Tyska, Engelska och Franska språken finnes plats ledig å svenskt institut i utlandet. Efter elevtidens utgång (ett år) erhålles assistentplats. Svar till »Kvinnlig elev», Sv. Dagbladet, Stockholm.

Teckningslärarinnetjänsten

vid Sundsvalls Läroverk för flickor blir ledig fr. o. m. vårterminens början 1912. Undervisningen omfattar teckning, välskrifning och modellering (det senare för småskolan), omkr. 24 timmar i veckan. Lön enligt lag. Ansökningshandlingar (äfven läkarebetyg) torde före den 15 nov. insändas till skolans föreståndarinna.

En i matlagning,

såväl enklare som finare, skicklig person, väl förfaren uti att med omsorg och sparsamhet sköta en befattning där äfven undervisning uti ofvannämnda ämne ingår, önskas på grund af affärens stora omfattning, som delägare i en vinstgifvande och öfver hela landet välkänd skola. God plats och god avance kan påräknas. 5,000 kronor erfordras. Referenser önskas och lämnas. Vidare i bref. Svar märkt »Lärarinna och biträdande husmoder» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Ung, bildad flicka,

kunnig i enkl. matlagning och ett hems skötande, villig tills. med frun, två pers. hush., utan jungfru, men med hjälp till gröfre sysslor, sköta hemmet. Anses som familjemedlem. Svar med foto. o. löneanspråk till »Tjänstemannafamilj» Löttorp.

Ung Dam,

med god handstil och ägande kändedom i tyska, engelska och franska språken, erhåller genast plats å större affärskontor härstädes. Svar med betygsafskrifter (såväl skolbetyg som öfriga betyg) jämte uppgift om ålder, referenser och lönepretentioner till »Export 1911», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Kvinnlig korrespondent

En i tysk och engelsk korrespondens samt stenografi och maskinskrifning å dessa språk fullkomligt hemmastadd dam erhåller genast anställning å vårt sekretariat. Ansökningar, åtföljda af betygsafskrifter jämte uppgift å löneanspråk, torde sändas till »Olympiska Spelen, Stockholm».

Organisationskommittén för Olympiska Spelen i Stockholm 1912.

Tvättförestånderska.

Plats såsom tvättförestånderska vid Lunds hospital och asyl blir ledig den 1 januari 1912. Löneförmåner: 500 kr. jämte fria naturaförmåner. Sökandens ålder bör vara mellan 25 och 30 år, hon bör vara frisk och stark, praktisk och duglig, med förmåga att leda arbetena, hon bör vara fullt hemmastadd äfven i skrifning och räkning. Af sökanden skriven ansökan jämte betyg, som kunna tjäna att visa sökandens kompetens, insändas till **Hospitalskontoret, Lund**, där vidare upplysningar meddelas. Lund i oktober 1911.

L. B. 16314.

GYNNA ALLTID DAGNYS**ANNONSÖRER!****Kvinnliga
arbetsområden.**

Utbildningskurser m. m.

Muntliga och skriftliga
upplysningar genom

Fredrika-Bremer-
Förbundets Byrå,

54 Drottninggatan.

Sprid Veckotidningen DAGNY!

DEPOSITIONSRÄKNING

5 %

SPARKASSERÄKNING

4 1/2 %

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

Sprid Dagny!

Wiréns Eau de Cologne **ROYAL** är fortfarande oöfverträffad.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

Gynna Dagnys annonsörer!

Prenumerera på posten eller tel. Ö. 3275 på

Mönstertidningen
Konstslöjden i Hemmet.

Pris 3.50 pr år, 12 häften. Lösnummer 30 öre. Innehåller mönster till broderier, väfnader, läderplastik, gyllenläder, drifning i metall, målning på porslin, trä, m. m.

Prenumeranter få begära mönster.

Äldre årgångar realiseras.

Red.: Valhallavägen 19, n. b.,

Stockholm.

Filial: Haparanda.

G. o. A. MEUKOW.

Ingeborg Estelle,

ex. sjukgymnast.

Meddelar massage och sjukgymnastik.

Rikst. Ö. 10 23.

Humlegårdsgatan 8.

Pälsvaruaffären

77 Drottninggatan 77

A.T. 264 29. Anders Andersson.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Sprid DAGNY!

OBS.! Fredrika OBS.!
Bremer-Förbundet.

Å Fredrika Bremer-Förbundet finnas anmälda lektionsgivare, in- och utländska, hushållsbiträden af olika slag, barnfröknar, kontorsbiträden, gymnaster m. m.

Mottagningstid kl. 12—4.

Adr. Drottninggatan 54, Stockholm.

Allm. tel. 48 16. Rikst. tel. 27 62.

HANNA HEDSTRÖMS

Råntillverkning, 72 Stora Badstugatan, Stockholm. Allm. Tel. 201 52.

Annonsera i DAGNY!

England. Miss Curtis mottager unga damer, som önska lära engelska. Mildt, hälsosamt klimat. Moderat pris. Referenser. Prospekt.

Monplaisir College,
Paington on Sea, Devon, England.

Sju präktiga äfventyrsböcker för barn o. ungdom.

Tsarens kurir. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af Alfred Smedberg. 352 sidor med 47 illustrationer af Karl Aspellin. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Parzival. En riddarsaga från medeltiden. Bearbetning af Hugo Gyllander. 259 sidor. Med 45 illustrationer af Ingeborg Uddén. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Sagogrottan i Sagoskogen. En samling sagor af Harald Östenson. 303 sid., 50 illustrationer. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Den hemlighetsfulla ön. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af Alfred Smedberg. 312 sidor, 44 illustrationer af Brita Ellström. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Hjälten bland hjältar skildrade för barn och ungdom af Marie Louise Charles G. Gordons lif och stordåd, **Charles G. Gordons lif och stordåd,** 304 sidor, 33 illustrationer af Edv. Berggren. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Nybyggarna i Kanada. Berättelse för barn och ungdom. Bearbetning efter Kapten Marryat af Anna Gustafsson. 296 sidor. 39 illustr. af Nils Larsson. Kartonnerad. Pris 75 öre.

I Guldslottets Rosengårdar. Sagor och berättelser af Harald Östenson. 151 sid., 39 ill. Kartonnerad. Pris 75 öre. Erhålles i hvarje bokhandel eller direkt från

Folkskolans Barntidnings Förlag, Stockholm. (Stina Quint.)

Rodenstamska Skolan, Hudiksvall.

Husmoderskurs: konservering, matlagning, bakning, kläd- och linnesöm, väfnad (enkel och konstväfnad), läderplastik m. m. samt **Slöjdläroinnehåll** börja den 20 januari. **Skoiläroinnehåll** börjar den 20 augusti. Prospekt på begäran.

Prenumerera på DAGNY!

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Kvinnan och vetenskapen i nutid och forntid. Af Rolf Nordenstreng.

Kvinnliga elevs tillträde till Hudiksvalls allmänna läroverks gymnasium. Af E. Skarin.

De danska kvinnorna och författningsreformen.

Statsministerns Bragelöfte.

Gertrud Almqvist: Boken om Erland Höök. Rec. af Ellen Kleman.

"Unghögerns sexualsystem". Af Elpis.

Fattigvård. Af F. E.

Kvinnomöte i reglementeringsfrågan.

Insänd litteratur.

Notiser.

Föreningsmeddelande.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt eller bokhandel.